

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1618. usque ad annum 1620

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1777

VD18 90118847

§. 47. Oratio de auctoritate Regum & Principum contra Protestantium
molimina asserenda & de caussis bellorum in Europa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67326](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67326)

hi tamdiu Catholicorum patientiam, Sæc. XVII.
 donec & illam in furorem convertere ne- A. C. 1620.
 cesse fuerit: nec prius quievere, quam
 ex amicis sibi adversarios redderent,
 qui necessario defensionis jure ipsis vi-
 cem rependerent, & tum ipsis in more
 positum fuit, de injuriis sibi illatis con-
 queri, malorum causam in eos, quos
 primo gravissime læserunt, conjicere, &
 integros querelarum libros in vulgus
 spargere, cauto tamen silentio contu-
 melias, injurias, mala & violentias
 prætermittere, quas ipsi prius largif-
 sima mensura aliis intulerunt.

§. XLVII.

*Oratio de auctoritate Regum & Prin-
 cipum contra Protestantium mo-
 limina offerenda, & de caus-
 sis bellorum in Europa.*

Jam ante decennium Hermanus Chun-
 radus Baro Fridenburgensis, ac E-
 ques auratus futuri hujus belli causam
 ex immodico Protestantium Monarchias
 evertendi studio derivabat, oratione
 sat efficaci hanc in rem edita; illam
 ergo, ne Protestantes deinceps Catho-
 licos bellici hujus incendii auctores ca-
 lumniari audeant, huc referre, haud
 inutile erit; Illius autem tenor est se-
 quens: „Principio quidem totam Euro-
Hist. Eccles. Tom. LVI. Ll „pam,

Sæc. XVII. „pam, Sæculo integro, partim bello
 A. C. 1620. „civilis collidi, partim metu belli, ap-
 „paratuque consumi dolemus. Nec
 „obscuræ bellorum sunt causæ, profun-
 „da avaritia, dominandi libido, atrox
 „superstitionum immanitas. Quamquam
 „enim interdum pie, necessarioque ab
 „optimis Principibus bella indicta, su-
 „sceptaque sint, raro tamen etiam a
 „justis Regum animis, opum potentiæ-
 „que cupido excludi potest. Uti ignis
 „luculentissime fulgens, fumo tamen
 „laquearia inficit; ita quoque illæ pe-
 „stes purissimis se mentibus insinuant,
 „atque optima instituta Comites male-
 „suadæ depravant: quæ si in Regum,
 „Principumque iudicio locum non ha-
 „beant, nunquam tamen non Tribuno-
 „rum, Centurionum, militum cupidi-
 „tates inflammant. Hinc fieri vide-
 „mus, ut bella, etiam iuste pro bonis
 „contra injuriosos suscepta, creberri-
 „mo sceleratissime gerantur, calami-
 „tosissimeque finiantur. Rapiunt ita-
 „que nunc, quemadmodum olim suæ
 „quemque propriæ in prælia causæ, a-
 „liquando justæ, ac legitimæ, quan-
 „doque impiæ, rarissime bonæ sine ad-
 „missione malitiæ.

„At vero eædem illæ causæ nunc ex
 „alterius causæ conjunctione, auxilio-
 „que, sunt, quam olim, multo valen-
 „tiâ

„tiores, minusque medicabiles. Quæ Sæc. XVII.
 „autem illa est causa, vitiorum concii- A. C. 1620.
 „liatrix, per quam ceteræ pestes sunt
 „actuosæ magis, atque in ultimam us-
 „que perniciem efficaces? Dicam o Re-
 „ges, o Principes, quod nemo, nisi
 „moriturus diceret: Vestra est inscitia,
 „incogitantia, damnatusque in rebus,
 „unde regnorum cardo pendet, languor.
 „Ignoscite, monitorem auditis, non
 „adulatorem: Optimi consiliariorum
 „mortui sunt, aut morituri. Quæ est
 „igitur ignorantia Regum? bella ge-
 „runt, res repetere, injurias ultum-
 „ire, defendere socios, tueri pietatem
 „sefe arbitrantur.

„Sed longe aliud propositum est il-
 „lis, a quibus in arma scelerata cogun-
 „tur, alius est effectus, exitusque bel-
 „lorum: nempe ut Regnis suis, Prin-
 „cipatibusque exuantur, forma Rei-
 „publicæ mutetur, ministri Regum Re-
 „gibus dominantur: ac tandem miser-
 „rima Laniena, infirmatis partibus, ju-
 „gum Ottomanicum suscipit Germania.

„Avorum memoria, cruenta bella
 „cum Rege Franciæ gessit Carolus, Bur-
 „gundiæ Dux, qui ex animositate di-
 „ctus est *Audax*. Variæ bellis præ-
 „textæ causæ, gloria, regni dilatatio,
 „injuræ vindicta: at vero scribit Com-
 „minæus, qui intimis consiliis aderat,

Ll 2

„nec

Sæc. XVII. „nec Regem, nec Carolum, veras scif-
 A. C. 1620. „se causas, ob quas a suis consiliariis,

„Ducibusque ad bella impellerentur.
 „Franci enim Regem ad pacem violan-
 „dam urgebant, ut Carolus a poten-
 „tiore in angustias redactus, cogeretur
 „per Principem aliquem Gallix fœdus
 „impetrare, eique filiam hæredem e-
 „locare. Hinc e Gallia e castris re-
 „giis ipsis scribebatur: Veniret in Fran-
 „ciam, non defore amicos. Pro suo-
 „rum igitur cupiditatibus, in suam
 „perniciem Principes illi bella move-
 „bant, multo sanguine, multis incen-
 „diis, cladibusque, nulla causa, re-
 „giones suas deformabant.

„Nunc etiam cæca arma paratis,
 „aut tenetis, o Reges, o Principes: il-
 „la suadent aut vestri perfide, aut ex-
 „teri dolose, utrique ad evertendam
 „Monarchiam, & Principatum vestrum,
 „perniciose. Omnium armorum finis
 „est, si faces, & buccinatores bello-
 „rum spectemus, ut in Europa quam
 „potentissimæ reddantur Democratix,
 „& Aristocratix, Monarchix infirmen-
 „tur. Huic proposito nunc Regum ar-
 „ma, opesque plurimorum serviunt:
 „quod ex præteritorum, præsentium-
 „que collatione potest penitus pervideri.

„Quemadmodum ætatis in homine
 „quidam est circuitus, & pro annis di-
 „verli

„versi affectus, studiaque, & exercitia: Sæc. XVII.
 „ita in magno mundi corpore, & So- A. C. 1620.
 „cietate hominum videmus diversissi-
 „ma non modo utilia esse, sed etiam
 „probari. Initio gentium civitates sub
 „Regibus fuere: cumque eo se modo
 „felicissime, pacatissimeque ævum agi-
 „tare crederent, Regem omnes vole-
 „bant, creabant, propugnabant: Se-
 „cuta deinceps obloquia contra Reges,
 „atque invidia; nec deerant peccata
 „regnantium, quæ populorum indi-
 „gnationi materiam abunde suggere-
 „rent, cum indici tributa, exigi por-
 „toria, imperari operas præter modum,
 „omniaque illa detracta egentibus, in
 „luxum aulæ absumi viderent. Mu-
 „tata deinde gubernationis forma, ut
 „pro Regibus ejectis, occisisque, po-
 „pulus vel Optimates rerum potirentur.
 „Italia, cum Tarquinii Roma pel-
 „lerentur, paucos habuit Reges, liberi
 „fere populi fuerunt. Tatium Sabi-
 „num *priores Historiæ* memorant, Por-
 „sennam *posteriores*, qui Tarquinius re-
 „duceret, Rex Regem aggressus est.
 „Latini idem quoque conati sunt, ut
 „populus, qui foris dominaretur, do-
 „mi serviret, aut sane, ut constituto
 „Rege, qui latinis regnum deberet,
 „suas ipsi vires stabilirent. Quanto au-
 „tem in odio, ea tempestate fuerint,

Sæc. XVII. „apud Italicos populos, Reges, Veio-
A. C. 1620. „rum calamitas ostendit, qui creato
 „ob imminens periculum Rege, vici-
 „nos abalienarunt.

„Crescente deinde Romanorum po-
 „tencia, Regum pene notitia desit:
 „Italia, & Hispania, sine Regibus e-
 „rant: Africa Numidas habebat, alios-
 „que paucos Reges; Carthaginensium
 „potens erat, & in Reges quoque ma-
 „gnum imperium: Gallia & Germania
 „paucos Regulos habuit; Græcia libe-
 „ra erat; Jonia quoque & nobilissimæ
 „Asiæ partes. Omnium enim animi
 „a regno alieni, in Democratiam pro-
 „pensi erant. Hinc Ptolomæi, Antio-
 „chi, Attalus Deiotarus, Nicomedes
 „Masinissa, alii Romanorum mancipia
 „vixere, & precario regnavere, donec
 „vel sponte, vel bello subversi, provin-
 „ciæ, sive accessio, potentiores fuere.

„Ea tempora, illi animi Regum
 „odio imbuti, nunc quoque in mun-
 „dum, certa quadam rerum conver-
 „sione, redierunt, & Regum auxilio,
 „Reges tollere, Democratias formare
 „moliuntur: quibus si conatui par suc-
 „cessus detur, brevi ne nomen quidem
 „Regium in florentissimis regnis repe-
 „riri poterit. Omnibus enim cogita-
 „tionibus, viribusque eo tendunt, ut
 „alias Reipublicæ formas instituant,
 „idque

„idque innata ingeniorum levitate, fu- Sæc. XVII.
 „perbiaque. Tum enim præclare secum A. C. 1620.
 „agi putant, cum invicem imperare,
 „& parere concessum est, quod in Re-
 „gnis & Principatibus negatum esse
 „sciunt. Spem vero eliminandorum
 „ex Europa Regum, multis ex rebus
 „magnam, & nisi caveant Reges, non
 „vanam concipiunt. Sic enim secum
 „politici, æqualitatis patroni, ratioci-
 „nantur: in sinu Adriatico, nobiles Ve-
 „netiæ longe lateque dominantur, o-
 „pes libertatemque ruina vicinorum
 „Principum firmarunt, olim sociæ Tur-
 „carum, Italis timendæ, Constantino-
 „politianorum Imperatorum contemptri-
 „ces erectæ in eandem spem liberta-
 „tis, ac potentiæ Venetiarum exem-
 „plo, sunt Italiæ civitates, Genua, Pi-
 „sa, Florentia, Luca: contra Reges,
 „Principesque invictæ steterunt, donec
 „se mutuis bellis attererent.

„Imperio etiam Principum suorum
 „se Helvetii subtraxerunt, nec Dominis
 „modo rebellarunt, sed nobilitatem e-
 „tiam stirpitus exscindere conati sunt:
 „& successit, quamvis multo sanguine
 „parta libertas. Suis legibus Helvetii
 „foederatæque Inalpinæ gentes vivunt,
 „Regibus terribiles, & cum Germani,
 „Francique bella gerunt, rerum ar-
 „bitri. Quantum vero valuerit exem-

Ll 4

„plum,

Sæc. XVII. „plum, ut neminem latet, ita pro rei
 A. C. 1620. „magnitudine & periculo nemo confi-
 „derat. Helvetiis mox junguntur Gri-
 „sones, alii Alpini: Geneva imperium
 „Principis sui detrectat, Basilea, Con-
 „stantia, Argentoratum in fœdus ac-
 „cipiuntur, Aliæ quoque civitates
 „contra Imperatorem, Principes suos,
 „& Senatum domesticum moventur.
 „Quæ enim Civitas ante annos centum
 „Senatum suum loco non movit, vel
 „occidit? Quæ tantorum malorum cau-
 „sa? Libertas, supra modum & con-
 „tra leges, per scelera cædesque quæ-
 „sita. „

„Nec tutior Septentrio, Lubeca,
 „Hamburgum, Dantiscum, Rostochium,
 „Brema, aliæ urbes, quas Anseaticas
 „dicunt, invito Imperio, fœdera inie-
 „runt, suosque Dominos, ac Principes,
 „per quos defensæ creverant, fiducia
 „opum & virium repudiarunt. Minus
 „tum ea res notata est, tum quia non
 „eodem tempore contigit illa defectio,
 „tum quia damnum non unius, sed
 „plurium, & quidem discordium fuit.
 „Imperator, Holsatus, Danus, Prute-
 „nus, Saxo, multi Episcopi, Domi-
 „nio exuti sunt. Factus est illa ratione
 „ad dejiciendos Principes gradus, sed
 „lentior progressus. Venetos jam im-
 „belles, & avorum dissimiles, Turca
 „pre-

premebat. Helvetii natura quieti, & Sæc. XVII.
 quod opibus, equitatuque non pol- A C. 1620.
 leant, sua tueri, quam aliena acqui-
 rere maluerunt. Anseaticarum ur-
 bium potentia cuilibet Imperio par e-
 rit, sed erant ipsæ inter se dissitæ, &
 singulis domi erat æmulus Princeps
 quispiam aut Dynasta. Itaque Impe-
 ratores, Principesque deicere non
 quidem potuere, attractis tamen ad
 se opibus debilitarunt. Adeoque sine
 his magnum est Imperium, sed cor-
 pus sine nervis.

Constituta hunc in modum Repu-
 blica, & animis inter regnum & po-
 litiam alternantibus, dum Principes,
 & nobiles convitio vocant Senatores
 urbium, rusticos, & illi, nobiles man-
 cipia culinarum aulicarum; facta est
 subito nova ad Democratiam conver-
 sio, cum Belgium infelix prosperitate
 sua, contra Dominum suum rebella-
 vit. Omnium enim motuum causa
 fuit, ut imperium Principis excute-
 rent: Nassovius quidem, aliique con-
 jurati, ne Magistratum deponere, ge-
 storumque rationem reddere cogeren-
 tur, urbium Senatores, ut negotio-
 rum ipsi, cum impunitate peculiandi,
 Domini agnoscerentur; populus arte,
 & vi persuasus consensit.

Sæc. XVII. „Hanc causam rebellionis fuisse, non
A. C. 1620. „Religionem, quæ prætendebatur, ne-
 „que exactiones tributarias, manifeste
 „ipsi docent. Nam de Religione Ca-
 „tholica sibi ipsi caverunt status: de-
 „inde Mathiam Austriam, adolescen-
 „tem Catholicum advocarunt: tertio
 „Alenzonium, itidem Catholicæ reli-
 „gionis assertorem, ducem inaugura-
 „runt. At neque violentia tributorum
 „eo sunt redacti: nunc enim decuplo
 „plus fisco conferunt, quam tum exi-
 „gebatur.

„Verum tabulas ipsas, & leges in-
 „spiciamus, inveniemus profecto, eos
 „ad amissim Venetos imitari. Leges
 „sunt istæ datæ Mathiæ, Austriæ Ar-
 „chiduci:

I. „Archidux regiones consilio sta-
 „tus gubernabit: ipsi vero Consilarii
 „designabuntur, eligenturque ab Ordi-
 „nibus generalibus, indigenæ, huic mu-
 „neri inprimis idonei.

II. „Omnia negotia decernentur
 „suffragiis, & vocibus Consiliariorum,
 „ita ut ipse Gubernator postmodum ni-
 „hil amplius sit deliberaturus, aut mu-
 „taturus.

III. „Si qui Consilarii, aut circa
 „Palatina officia minus probe se gerant,
 „aut onere difficiliore graventur, Or-
 „di-

„dinum generalium postulatione pro- Sæc. XVII.
„videbitur. A. C. 1620.

IV. „In negotiis arduis, atque ma-
„gni ponderis, ad omnes simul regio-
„nes spectantibus nihil sine Ordinum
„generalium consensu aget Gubernator.

V. „In rebus arduis, ad generali-
„tatem attinentibus, utpote exactioni-
„bus, pecuniarum collectionibus, pa-
„cis bellive conditionibus cum extra-
„neis Principibus, aut populis, obli-
„gationibus, aliisque similibus, tene-
„buntur Ordines Generales, antequam
„certi aliquid constituat, rem totam
„proceribus, & communitati significa-
„re. Æquum enim est, ut, quod om-
„nium interest, ab omnibus quoque
„comprobetur, & condicatur, quod
„quidem patriæ privilegia, & consue-
„tudines inprimis postulant.

VI. „Ne Gubernator mandata, pla-
„cita, decreta magni momenti, novi-
„tates, resque insolitas introducentia,
„sine Ordinum generalium, ad id le-
„gitime convocatorum consilio, aut
„consensu, ullo modo statuat.

VII. „Breviter in omnibus iis ne-
„gotiis, quibus naturalis Princeps pa-
„triæ, tamquam Brabantix Dux, con-
„siliium ex Ordinum Brabantix Sen-
„tentia capere tenetur; ipse quoque
„Gubernator Ordinum generalium con-
„silio

Sæc. XVII. „filio uti tenebitur: deputati autem
A. C. 1620. „prius suis Superioribus, a quibus sunt
 „legati, rem omnem convenienter re-
 „ferent.

VIII. „Omnes literas ad statum
 „Provinciæ aliquo modo spectantes,
 „quas accipiet, tenebitur consilio sta-
 „tus offerre, ut de iis deliberetur, de-
 „cernaturque.

IX. „In Consilio status, nulla ne-
 „gotia gravia, difficiliaque, aut ad Or-
 „dines spectantia tractabuntur, nisi
 „Consiliariorum maxima parte præ-
 „sente.

X. „Ejusdem Consilii acta, decre-
 „ta, factaque omnia annotabuntur, at-
 „que subsignabuntur.

XI. „Ipse Gubernator omnes con-
 „suetudines, & quæcunque privilegia,
 „institutaque vetera, infracta, impe-
 „dita, aut ablata per vim, restituet, &
 „confirmabit.

XII. „Ordinum Generalium depu-
 „tati simul permanebunt, quamdiu ad
 „negotiorum expeditionem, peractio-
 „nemque, ipsis commodum videbitur:
 „Ordines quoque Generales conventum,
 „quandocunque volent, celebrare po-
 „terunt.

XIII. „Si quod negotium maximi
 „momenti occurrerit, ob quod Comitia
 „haberi necesse sit una Provincia postu-
 „lante,

„lante, reliquæ convenire debebunt, & Sæc. XVII.
 „poterunt, neque mandata, imperium, A. C. 1620.
 „aut consensum Gubernatoris expectare
 „tenebuntur.

XIV. „Ordinibus etiam particula-
 „ribus uniuscujusque provinciæ con-
 „ventum agere licebit pro arbitrio,
 „quocunque tempore.

XV. „Pacificatio Gandavenfis ita
 „in omnibus suis articulis observabitur,
 „ut nullo modo, aut prætextu, aliquid
 „diminuatur, aut infringatur.

XVI. „Ne prædictæ pacificationis
 „interpretatio lites, aut difficultates
 „pariat, hujusmodi litigiosorum arti-
 „culorum interpretatio Ordinibus ge-
 „neralibus legitime congregatis, com-
 „mittetur.

XVII. „Gubernator alios stipatores,
 „aut Satellites, quam Ordines pro
 „temporis ratione necessarios reputa-
 „bunt, nequaquam habebit, aut po-
 „stulabit.

XVIII. „Gubernator, suumque Con-
 „siliium, ex Ordinum sententia, tam
 „terra, quam mari, constituent Archi-
 „strategum, sive Imperatorem exerci-
 „tus, Architalassum, Magistrum equi-
 „tum, Tribunum militum, aliosque
 „Præfectos primarios belli.

XIX. „Neque pedites, neque equi-
 „tes milites colliget, extraordinarie,
 „neque

Sæc. XVII. „neque prædia in urbibus collocabit
 A. C. 1620. „Gubernator, nisi scientibus, & con-
 „scientibus Ordinibus, civiumque ea-
 „rum civitatum Sententiis prius au-
 „ditis.

XX. „Gubernatores provinciarum
 „nequaquam constituet, sine Ordinum
 „earundem provinciarum consilio, &
 „consensu: curabitque si fieri possit, ut
 „iidem sint ejusdem provinciæ, aut
 „regionis habitatores, atque in ipsis
 „possessiones, & redditus habeant: aut
 „saltem regionibus sint grati, atque
 „accepti.

XXI. „Tempore belli, gravissima
 „negotia administrabit, exequeturque
 „ad præscriptum consilii militaris, ab
 „Ordinibus designandi.

XXII. „Consilium etiam militare
 „nihil, quod Ordines spectabit, decer-
 „net, aut statuet, nisi Ordines Gene-
 „rales ante primoque omnium certio-
 „res reddantur. Sequentibus deinde
 „cavetur, ut omnia observent, jurent-
 „que, se ea facturos: articulo etiam
 „vigesimo sexto pecuniarum distribu-
 „tionem, & ærarii dominium sibi at-
 „tribuunt.

„Denique, si omnes illos, vel ali-
 „quos articulos Gubernator violaverit,
 „justa in eum arma decernere se posse
 „declarant.

„Nec

„Nec Leicestrio data major potestas. Sæc. XVII.
 „Ipse anno millesimo quingentesimo A. C. 1620.
 „octogesimo septimo in Angliam redire
 „cogitat, ne personatum Principem a-
 „gat: illi sane fidenter respondent, suos
 „Principes, sine Ordinum consensu, pa-
 „rum aut nihil ferme potuisse: quod om-
 „nibus aliis viribus, præterquam ve-
 „ctigalium, & Canonum redditibus ad
 „Palatina officia, & aulicam familiam
 „sustentandam, fuerint destituti. Ordi-
 „num juris esse, Principem non tan-
 „tum precibus, sed & ipso facto corri-
 „gere, ejus consiliarios punire. Quod
 „paulopost factum est, occisis, Lugdu-
 „ni Batavorum, Leicestrii amicis.

„Quid hoc aliud est, quam specio-
 „so nomine Principis statuam adornare,
 „vocare Principem, cui nullius rei a-
 „gendæ sit potestas? Venetorum Dux
 „in pompa est Princeps in Curia Sena-
 „tor, in urbe captivus, extra urbem
 „reus: peregrinari enim sine venia non
 „potest. Hic Princeps Belgarum ni-
 „hilo plus habet in ceteris, in pompa
 „etiam minus.

„Hanc ob causam & fratris Augusti
 „& Regis Catholici monitu, Mathias
 „adolescens cito se in libertatem vindi-
 „cavit.

„Paulopost, anno scilicet millesimo
 „quingentesimo octogesimo secundo,
 „alium

Sæc. XVII. „alium sibi Principem personatum e
 A. C. 1620. „Gallia ascivere, Regis fratrem, Alen-
 „zonium, quem ingenti pompa e Gallia
 „adductum, Antwerpiam deduxerunt,
 „inaugurarunt: Sed cum ille ludibrio
 „offensus, vere Princeps esse vellet,
 „cæsa nobilitate multisque militibus,
 „in Franciam suam abiit; causatus,
 „Belgas non Principem, sed Principis
 „umbram, ac imaginem quærere. Nec
 „mirum: non enim subesse Gallo, quam
 „Hispano maluerunt, sed affectus suos
 „Franco nomine tegere.

„Itaque omnia illa, quæ cum Gal-
 „lo egere, ficta fuere: nec diu odium,
 „quo Gallos Belgæ prosequuntur, te-
 „ctum fuit.

„Nondum finis simulandi: despecti,
 „vexatique, & pene proditi a Francis,
 „in Britanniam navigant, anno millesi-
 „mo quingentesimo octogesimo quarto
 „Gubernatorem Leicestrium eliciunt.
 „Sed ille vix imperare incæperat, cum
 „occisis quibusdam ejus fautoribus, re-
 „meare domum cogunt.

„Cum igitur nec Dominum suum
 „naturalem, nec Germanum nec Gal-
 „lum, nec Anglum, ferre potuerint;
 „quis non videt, eos hoc egisse, ut a-
 „liam Reipublicæ formam inducerent?
 „Ad hoc enim nobilissimos Principes
 „vocarunt, ut inania nomina illis tri-
 „bue-

„buerent, solida rerum sibi ipsis retine- Sæc. XVII.
 „rent. Nec deinceps quidquam ege- A. C. 1620.
 „runt aliud, quam ut turbas, feditio-
 „nesque excitarent, aut adjuvarent.
 „Quo enim tendebant illa, quæ in An-
 „glia actitata sunt de libertate? Quo
 „item illa, quæ in Gallia cum Hugo-
 „nottis? Nonnemutuas conspirationes,
 „clandestina colloquia, pecuniarum
 „collectiones novimus? quorsum ista?
 „nisi ut regnum Galliæ concuterent, &
 „imperia Regum evanida efficerent.
 „Non ignoravit id Henricus IV. Gallia-
 „rum Rex, cujus Legatus serio monuit
 „collegas, cum nuper de induciis age-
 „retur, nolle se Hollandos crescere,
 „ideo nec quod suo regno, nec vicinis
 „id expediret. Idem tamen Henricus,
 „qui eos opibus viribusque adjuvit, ho-
 „minum ingrattissimos expertus est:
 „nam & cum Hugonottis clandestina
 „consilia habuerunt, & filium Henrici,
 „Ludovicum, quantum in ipsis fuit,
 „prodiderunt. Cum enim Ludovicus,
 „Principum discordia agitatus, pater-
 „norum beneficiorum fiducia, auxilia
 „ab illis peteret, non modo nulla mise-
 „runt, sed nec militem quidem Fran-
 „cum regia stipendia merentem, sola
 „liberalitate datum, ad regem suum
 „defendendum, abire siverunt, stipen-
 „dia insuper postularunt.

Hist. Eccles. Tom. LVI.

Mm

„De

Sæc. XVII. „De fœdere cum Turca, hæredita-
 A. C. 1620. „rio Christiani nominis hoste, annis
 „superioribus sancito; de Ennone,
 „Comite Emdano per nefas pulso,
 „Embdaque nullo jure occupata; de
 „Westphaliæ Episcopatibus, tantum
 „non devoratis, nihil est, quod addam.

„Hæc cum ita sint, nonne satis in-
 „telligit Rex Franciæ, & ex longiore
 „usu, Rex magnæ Britanniæ, Hollan-
 „dos, utpote Democratiæ studiosos, Re-
 „gibus, quorum pecunia, ac milite
 „defendantur, exitiabiles esse?

„At eodem tempore per longos cir-
 „cuitus, & varia pericula, Venetis au-
 „xilia miserunt, contra Regem Ferdi-
 „nandum, qui eos ne verbo quidem
 „unquam offenderat. Cur o Batavi,
 „Regem Galliæ, vicinum, patronum
 „vestrum, defensorem libertatis vestræ,
 „qui multos vobis auri millones dona-
 „vit, in periculo constitutum, destitui-
 „stis? Cur legiones ipsius indigenti mit-
 „tere nolulistis? Cur Venetis tanto stu-
 „dio succurristis? Religionis causa non
 „est acta, omnes Catholici sunt, nec
 „meritorum habita est ratio, omnia
 „vestra, etiam vitam ipsam, Franco
 „debetis. Quid igitur causæ est? Odium
 „regni, amor Aristocratæ, & Demo-
 „cratiæ.

„Ger-

„Germaniam pari vecordia turba- Sæc. XVII.
 „ftis, cum Colonienfem Archiepifco- A. C. 1620.
 „pum Imperio abducere, veftris Stati-
 „bus fubdere voluiftis. Præfulem e-
 „nim in veftra poteftate, & Imperii
 „fuffragium habere concupiftis, ut jam
 „de Imperio Romano vos decernere
 „poffetis.

„Quid vero cauſæ dicere poteftis,
 „cur Ducem Brunsvicenfem tam diro
 „agmine oppugnaveritis, urbem ad-
 „juveritis? At Dux cognatus eſt Dani
 „Regis, amici veftri, affinis Brande-
 „burgici, fœderati veftri. Non hic
 „Religio pro vobis facit: nuſquam Cal-
 „vinismus infeſtius, iracundius, con-
 „ſtantius oppugnatus eſt, quam in urbe
 „Brunsviceni. Quid igitur adferre
 „poteftis, præter odium ducalis Im-
 „perii, & amorem Democraticæ Poli-
 „tiæ? Adde Magdeburgum in fœdus
 „receptum: velimque ſcire, cur civi-
 „tas tam procul a vobis diſſita, veftra
 „fœdera ambiat? contra quem ſubſi-
 „dia paret Belgica? An contra Bran-
 „deburgenfem Principem, ſuum Præ-
 „fulem: an contra Saxonem, vicinum
 „potentem? An contra utrumque? Cur
 „vero contra domum Brandeburgicam,
 „quæ vobis fœderata, etiam & obno-
 „xia eſt? Scio, quid reſpondere de-
 „beatis: contra omnem Principem pro

M m 2

„omni

Sæc. XVII. „omni civitate vos bellare, nec cau-
 A. C. 1620 „sas Dominorum, sed genera spectare.

„In foedus etiam Anseaticæ civita-
 „tes pertractæ sunt, non alia ex causa,
 „quam ut Danus, Saxo, aliique vos
 „quoque timeant & urbes illæ attolle-
 „re caput, Principesque vicinos pre-
 „mere audeant. Antiqua ista sunt:
 „nunc Gallum odistis, & offendere
 „ausi estis: Britanno vos applicuistis:
 „quæ causa? Galliam difficultate con-
 „cutere potestis. Angliæ regnum uno
 „hærede masculo fulcitur: facile par-
 „tem ad vos transituram sperare licet.
 „Certe credere etiam Britanno desuistis,
 „cum de Hispanico conjugio agi cæ-
 „ptum est. Itaque studiosius civitates
 „Anseaticas, Venetosque colitis, &
 „Barneveltium, Galli amicum, in gra-
 „tiam Britanni occidistis.

„Verum si nondum ista satis cogni-
 „ta sunt, certe post Bohemiæ rebello-
 „nem dubitare nemo potest liberrime
 „eorum, qui sub Rege vivunt, erant
 „Bohemi: inaudita causa, inusitata
 „barbarie, Magistratus suos, viros no-
 „bilitate, vitæque conspicuos, e fene-
 „stris præcipitarunt: mox adsunt Ba-
 „tavorum legati, auxilia promittunt,
 „alios Principes concitant, & ut Rem-
 „publicam faciant, directores consti-
 „tuunt & sua authoritate principantur.
 „Bohe-

„Bohemis favent & alii sed Principes Sæc. XVII.
 „ætate, vel judicio infirmiores, quos A.C. 1620.
 „æstimare facilius est, quam nominare.
 „Verum illi secum perpendant. quæ for-
 „ma futura sit suarum ditionum, si Bo-
 „hemia, Silesia, Moravia, Austria, po-
 „pulare regimen instituant, si Ulma,
 „Norimberga illis confœderentur: non-
 „ne eandem libertatem Amberga, &
 „Palatinatus Superior amplectetur?
 „cingent directores illi etiam vicina, &
 „confisi potentia, adjunctis urbibus, in
 „Silvas, & ad Indos, suos Principes
 „abigent. Nunc si ex Ulmensi, & No-
 „rimbergensi Senatu quæras, cur suo
 „periculo, tantum pecuniæ in perduel-
 „les profundant, Cæsaremque impu-
 „gnent, id sine dubio respondebunt, ut
 „Democraticæ & Aristocraticæ pote-
 „states firmentur, Anspacensem &
 „Brandenburgicum, formidolosos esse
 „vicinos: Palatinum suspectum, sem-
 „per inter Civitates & Principes esse
 „lites, æmulationes, crebro fuisse bel-
 „lum. Regna urbibus liberis esse ini-
 „mica. Nunc causas Bohemos præ-
 „tendere, cur suo Regi non obtempe-
 „rent, easdem vel speciosiores non de-
 „esse Palatinis, ceterisque, si forte
 „dubitas, quare ex Norimbergensibus,
 „Spirensibus, Wormatiensibus velint,
 „jubeant, Palatinum Principem esse

Sæc. XVII. „potentio-rem? Imo suam libertatem,
 A. C. 1620. „vicini Principis debilitate, se cupere
 „esse firmiorem, respondebunt. Hoc
 „etiam velle foedus Hollandicum, Hel-
 „veticum Batavicum, habere se mul-
 „tas cum vicino lites, æquo jure cum
 „potentiore disceptare non posse, nun-
 „quam ex Senatoribus suis, Syndicis,
 „aliisque deesse, qui possessiones in Pa-
 „latinatu habeant, qui præmium ab
 „eo Principe sperent.

„Civitatum itaque liberarum, seu
 „populorum faciendam confæderatio-
 „nem, id ante annos novendecim cæ-
 „ptum esse bello rusticorum, sed in-
 „consulto impetu: nunc Reges Regi-
 „bus, Principes Principibus commit-
 „tendos: donec mutuis cladibus fracti,
 „continere imperio civitates nequeant.

„Hinc nihil funestius videri, quam
 „Hispani, & Franci inter se pacem:
 „hinc Hollandos merito vocare illorum
 „regnorum matrimonia detestabilia:
 „hinc omnia movere, ut Anglus pa-
 „cem rumpat, matrimonio Hispanico
 „abstineat. Ipsi Bohemi ne suis qui-
 „dem auctoribus, & turbatoribus liber-
 „tatem credunt: quamquam quæ est ista
 „libertas, a triginta Directoribus Ty-
 „rannis, tributis exhauriri, operibus
 „fatigari, militibus opprimi. Nec his
 „tamen, nec Ducibus credunt: nam
 „plu-

„plures quo imperio collocarunt, & rei Sæc. XVII.
 „gerendæ summam ipsi retinuerunt, A. C. 1620.
 „rogatique armatis imperant. Alio-
 „qui hoc norunt Bohemi, Imperato-
 „rem exercitus sui eum esse debere, cui
 „omnes fidant, qui eos sub ictu habeat.

„Eo vero miseriarum devenerunt,
 „ut qui Serenissimis Principibus fidere
 „noluerunt, Spurio Mansfeldio subdere
 „colla sint coacti, homini bis perfido,
 „fidei divinæ & humanæ Violatori, qui
 „ne ipsis quidem parcere in animum
 „induxit. Peregrinos itaque, & re-
 „rum suarum desperatione facinorosos
 „quærent, quibus in mentem venire
 „non possit, fore quandoque, ut in Bo-
 „hemia regnent. Hoc a Batavis acce-
 „perunt, qui Mauritium, nulla, nisi
 „quam ipsi dedissent, potentia fultum
 „diu in honore habuerunt, ita tamen,
 „ut Barneveltium potentiozem illi ob-
 „jicerent, tanquam Scipioni Fabium
 „& Hannoni Hannibalem: at nunc,
 „postquam auctum hæreditate fraterna
 „viderunt, odisse cæperant, atque
 „exemplo veterum, ostracismo eje-
 „cissent, nisi ille cautior facinus occu-
 „passet, & occiso Barneveltio Magi-
 „stratibus suæ factionis urbes compe-
 „scuisset. Nec tamen odia cessant,
 „timorque Servitutis Mauritianæ, &
 „Britannicæ, cunctos merito sollicitos

Mm 4

„ha-

Sæc. XVII. „habet. Hinc totam turbari Germa-
 A. C. 1620. „niam exoptant.

„Confirmant illa, quæ dixi, & illi,
 „per quos ajunt, Principes, & modus,
 „quo Consilarii utuntur. Qui enim
 „res magnas in Concilio Principum in-
 „tino tractare solent, Monarchiæ &
 „Principatui adversi sunt, multorum
 „regimen probant, & amant: sunt e-
 „nim plerique ex Rebuspublicis oriun-
 „di, & ad earum commodum consul-
 „tationes instituunt. Quis ignorat va-
 „ferissima consilia, cum ab anno nona-
 „gesimo in aula Heidelbergica viderit
 „Belgarum rebellium patronos Nobili-
 „bus & Comitibus interdum anteponi?
 „cum exteros meliore conditione apud
 „juvenes Principes, quam civium fi-
 „lios? Quis nescit, morem esse, ut Con-
 „siliarios Principum qualiumcunque sibi
 „obnoxios reddere conentur, ut vos
 „ad sentiendum, quæ e re Belgarum
 „sunt, disponant?

„Denique fere omnibus aulis adre-
 „punt, genus hominum, callidum,
 „& imperii impatiens, quos vocant Pu-
 „ritanos: eos esse tales, Catholici, Lu-
 „therani, Reformati, ipse Rex Britan-
 „niæ testatur. Hi illi, quemadmo-
 „dum Ecclesiasticam disciplinam dissol-
 „vunt, ita Monarchiæ sunt inimici, &
 „Democratiam inducere satagunt, ab
 „illis

„illis itaque summum est Regibus pe- Sæc. XVII.
 „riculum: illi importunitate sua Hol- A. C 1620.
 „landos adegerunt, ut Synodi decretis
 „adversa pars pelleretur.

„Denique, modus, & ratio agendi
 „est, qua omnem quacunque firmitu-
 „dine fundatam, Monarchiam possint
 „evertere. Tria sunt tormenta, & vel-
 „ut arietes, quibus Monarchiæ funda-
 „menta quatiant: Calumniæ, quibus
 „reddunt otiosos Monarchas: Seditio-
 „nes, quibus domi eos agitant: bella
 „finitimorum.

„Totum orbem calumniis, menda-
 „ciloquiisque turbant, qui contra Re-
 „ges agunt: Nihil enim magis calum-
 „niis objectum est, quam facta regnan-
 „tium, de quibus libentissime male lo-
 „quuntur homines, Parentem, Re-
 „gem, Prophetam Absolon filius ca-
 „lumniatur: videntur Sermones tui
 „boni, sed non est, qui est, qui judi-
 „cet, constitutus a Rege. Id adeo in-
 „natum est Democraticis, ut in Roma-
 „na Republica ne unus quidem tribu-
 „nus plebis fuerit, qui non consules,
 „& Senatum crimaretur.

„Materia ampla est in regno, quia
 „causas rerum plerique nesciunt, ideo-
 „que culpant tyrannidem Regum ex-
 „actiones, portoria, omnia in majus
 „extollunt, beneficia ipsa calumnian-
 „tur,

Sæc. XVII. „tur, bellum se jaçant mendaciis a-
 A. C. 1620. „lere posse.

„Calumniis addunt facta: quibus
 „sensim dissolvant potestates: primum
 „seminando inter subditos odia, suspi-
 „ciones, dissensiones, easque omni o-
 „pe alendo. Quam clarum id sit, o-
 „stendo.

„Multæ in Gallia discordiæ sunt
 „ortæ, mox qui Regnum illud solvi cu-
 „piunt, & pro uno rege plures regnare
 „duces, vim potestatis enervem esse
 „Principum factionem adjuvant, Hol-
 „landi expresse militem suum Regi mit-
 „tere abnuunt, Hassus, Palatinus, qui-
 „bus cum corona, & regibus Franciæ
 „necessitas antiquitus est, auxilia con-
 „tra Regem missa omnibus viribus ad-
 „juvant, genti plus, quam Regi favent
 „non ipsi Principes, sed eorum Demo-
 „cratici consultores, qui defendendum
 „magis Bullionium, quam Borbonium
 „clamant.

„Quis finis vero, cum Regem in
 „Ordinem redactum esse, Principes vin-
 „cere peroptent, Consilarii Principum
 „Germanorum, Hollandorum Clientes?
 „Hic unicus, ut dissoluta regia potestate,
 „Principes inter se collisi, civitatibus
 „dent occasionem libertatis, quam
 „nunc quædam in Francia usurpant,
 „omnes sperant. Quæ enim causa est,
 „cur

„cur senex ab Batavia adolescenti Prin- Sæc. XVII.
 „cipi suadeat, ut eis, qui regem ado- A. C. 1620.
 „lescentem oppugnant, se adjungat,
 „nisi ut regem evertat, & Palatinis
 „subditis ostendat, quid contra eum
 „agere aliquando possint?

„Demum nihil usitatus, sed nec
 „perniciosius, quam Regibus vicinum
 „hostem quærere, quo frangantur &
 „opprimi possint. Sic quotidie oculis,
 „audituque percipimus, Batavos toto
 „orbe, per mare, per terras, ab ortu
 „solis usque ad Hesperium currere, Regi
 „Hispaniæ quærere hostem, nec illi
 „modo, sed regibus, illi quocunque
 „modo cognatis, vel affinibus.

„Venetos contra Ferdinandum quan-
 „to conatu adjuverunt, & nunc ma-
 „gnis promissis animos Bohemorum in-
 „flant, totamque Germaniam concu-
 „tere moluntur? certo enim persuasum
 „habent, se, si Austriacæ domus re-
 „gna & provincias in popularem Gu-
 „bernationis formam dissolverint, fœ-
 „dusque fidum cum iisdem, Helvetiis,
 „Venetis, urbibus Anseaticis, Impe-
 „rialibusque confirmarint, ceteros, tan-
 „quam minutos regulos, facile in or-
 „dinem redacturos, ditionesque in suam
 „potestatem tracturos. Neque illis re-
 „ligio curæ est, nisi quantum ad am-
 „pliandum imperium utilis esse videtur.

„Non-

Sæc. XVII. „Nonne omnia acta hoc clamant? cum
 A. C. 1620. „Venetis Catholicis, cum Rege Chri-
 „stianissimo fœdera ineunt: Brunsvi-
 „censibus Lutheranis, Helvetiis Zwing-
 „lianis, Bohemis Hussitis, Picardis
 „Lutheranis, ex æquo adhærent: do-
 „mi suos Arminianos, quamvis de ipsis
 „optime meritos exilio, confiscatione
 „bonorum, infamia, carcere multant.
 „Quid autem errorum in Arminianis
 „accusant, nonne eadem docent Luthe-
 „rani, si quinque puncta controversa
 „spectes? Quomodo igitur Bohemorum
 „Silesiorum, Austriorum, aliorumque
 „fidei sunt patroni, & Evangelicos se
 „defendere jactitant, cum domi eos,
 „quos multo in paucioribus errare con-
 „cedunt, tam inimice persequantur?
 „Omnia igitur eo referunt, ut Princi-
 „pes, & Reges in Ordinem redigant,
 „populus, lectique de extremis Subsel-
 „liis imperent. Hoc ne Evangelici Prin-
 „cipes subodorentur, verum periculis
 „suis securi indormiunt, varios præ-
 „textus fingunt, timorem Tyrannidis
 „Pontificiæ, & Hispanicæ, Religionis
 „libertatem, spem occupandorum Epi-
 „scopatuum: ut cum Principes inter se
 „commiserint, fessis, sauciisque suas
 „leges, populumque Dominum impo-
 „nant. „

„Quare

„Quare exurgite o Reges, o Prin- Sæc. XVII.
 „cipes, jura vestra, Majestatemque de- A. C. 1620.
 „fendite, finitimos Reges, Principes-
 „que tuemini: quod ausi sunt Batavi,
 „audebunt & Angli: quod ausi Bohemi,
 „audebunt & Saxones: non deerit
 „ocasio, nec auctor.

„Qui rebelles defendit, suos etiam
 „subditos rebellare docet. Qui exte-
 „ris Magistratum suum calumniantibus
 „benignas aures præbet, seditionibus
 „domesticis januam aperit: si vos re-
 „belles adjuvando, Regem evertitis,
 „illi, cum vicerint, subditos vestros in
 „vos armabunt.

§. XLVIII.

*Hungarorum rebellium responsio ad
 Cæsaris postulata.*

Comitia a rebellibus Hungariæ Pro- Ortel. re-
 ceribus Posonii fuisse habita, jam div. ad hunc
 anno superiore meminimus: hoc au- ann. n. 70.
 tem anno die secunda Januarii ad Le- Lotich. rer.
 gati Cæsarei, qui tum præsens Ferdi- Germ. l. 4.
 nandi Regis causam urgebat, proposi- cap. 7.
 tiones, hæc in responsis dabant. Londorp.
 „Cæsari temporibus Mathiæ Imperato- acta publ.
 „ris regni Ungariæ onera, ac grava- l. 4. c. 131.
 „mina jam tum fuerunt cognitissima.
 „Ere igitur fuisset, si quamprimum ab
 „adita regnorum provinciarumque suc-
 „cessio-